

Suora lainaus (11.01.2021): <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00908>

Rokotuksia seurannut narkolepsiaepidemia

Väestölle ja rokotusasiantuntijoillekin tuli yllätyksenä, että sikainfluenssarokotus lisäsi nuorten riskiä sairastua [nukahtelusairauteen eli narkolepsiaan](#). Rokotetuilla oli rokottamattomiin verrattuna noin 10-kertainen riski sairastua tähän varsin harvinaiseen sairauteen. Narkolepsian syntyyn tarvittiin perinnöllinen alttius ja tämän influenssarokotteen erityinen rakenne, jota ei ole nykyisissä influenssarokotteissa. Kyseessä oli näin ollen [autoimmuunisairaus](#). Kahden vuoden sisällä rokottamisesta sairaus todettiin 230:lla henkilöllä niin, että se katsottiin rokotuksen laukaisemaksi. Nämä potilaat ovat saaneet taloudellista korvausta lääkevahinkolain perusteella.

Perustietoa narkolepsiasta

[Narkolepsia](#), voimakas nukahtelutaipumus ja päiväväsymys, ja siihen liittyvä katapleksia, tunnereaktioihin liittyvä äkillinen lihasvoiman pettäminen, ovat harvinaisia sairauksia, joihin sairastuu Suomessa viitisenkymmentä henkilöä vuosittain. Kyseessä on niin sanottu autoimmuunitauti, jonka aiheuttaa ihmisen oma puolustusreaktio, joka suuntautuu erheellisesti omia hermokudoksen soluja vastaan. Sairastumisen edellytys on kudosten tietty perimän määräämä piirre (HLA DQB1*06:02-rakenne). Tämä rakenne on noin 28 %:lla suomalaisista. Sairaus alkaa, tai se ainakin todetaan, useimmiten 10. ja 70. ikävuoden välissä, erityisesti lapsuudessa. Taudin syntyyn tarvitaan tietyn perimän lisäksi ilmeisesti jokin laukaiseva tekijä. Esimerkiksi streptokokki-bakteeria ja useita virusinfektioita on epäilty laukaisijoiksi. Useimmiten laukaiseva tekijä jää kuitenkin tuntemattomaksi. Narkolepsian syntyä ei ole tähän mennessä yhdistetty yhteenkään rokotteeseen.

Narkolepsiaepidemia

Suurin osa Pandemrix[®]-rokotuksista tehtiin Suomessa helmikuun 2010 loppuun mennessä. Jälkikäteen on selvinnyt, että jo helmikuussa oli tehty lisääntynyt määrä läheteitä erikoislääkärille lasten nukahtelutaipumuksen takia. Sama sairauksien lisääntyminen todettiin muissa Pandemrixia[®] käyttäneissä maissa; Ruotsissa samaan aikaan Suomen kanssa ja myöhemmin Norjassa, Ranskassa ja Islannissa. Suomessa lastenneurologit ja unitutkijat alkoivat selvittää asiaa heti kevään 2009 kuluessa. Alkuun epäiltyjä syyllisiä oli kaksi; itse sikainfluenssavirus ja rokotukset. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) perusti asiantuntijaryhmän tutkimaan ongelmaa. Viiden THL:sta riippumattoman lastenneurologin ja unitutkijan ryhmä tunnisti tautitapaukset sairauskertomuksista. Selvitysten jälkeen rokotuksen ja narkolepsian yhteys tiedettiin ilmeiseksi jo kesällä 2010. Pandemrix[®]-rokotukset lopetettiin elokuussa 2010. Ongelman havaitsemisesta lähtien ilmiötä ja sen syytä on tutkittu, ja edelleen tutkitaan, tieteellisesti epidemiologian, genetiikan ja immunologian keinoin.

Valtaosa sairastuneista on ollut 4–19-vuotiaita (kuva). Jokusen (vuoteen 2016 mennessä 16:n) vanhemman henkilön narkolepsia on kuitenkin tulkittu rokotuksen aiheuttamaksi. Puolella sairastuneista oire on alkanut 4 kuukauden kuluessa rokotuksesta, mutta joka kuudennella viive on ollut yli 8 kuukautta. Enimmillään se on ollut kaksi vuotta. Kesäkuuhun 2018 mennessä korvausta oli hakenut 323 henkilöä ja 235 oli saanut myönteisen päätöksen. Myöntämisperusteita muutettiin siten, että korvauksen voi saada, jos oire on alkanut kahden vuoden (aiemmin 8 kuukauden) kuluessa rokottamisesta. Korvaukset maksettiin lain säätämästä ja lääkeyritysten ylläpitämästä Lääkevahinkopoolin korvausrahasta.